



УДК 636.2.082

**JUSTIFICATION OF IMPORTANCE OF SELECTION TRAITS IN BEEF CATTLE
 ОБҐРУНТУВАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ОЗНАК СЕЛЕКЦІЇ М'ЯСНОЇ ХУДОБИ**

Ugnivenko A.N. / Угнівенко А. М.

d.a.s., prof. / д. с.-г. н., проф.

ORCID: 0000-0001-6278-8399

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,

Kyiv, Heroiv Oborony, 15, 03041

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, 03041

Анотація. У роботі розглядається обґрунтування основних ознак селекції худоби української м'ясної породи. Доведено, що кількість відлученого приплоду більше впливає на рентабельність м'ясного скотарства, ніж середня жива маса молодняка у разі відлучення та в 15 міс. Основною ознакою продуктивності у ньому слід вважати діловий вихід телят. З метою підвищення економічної ефективності м'ясного скотарства, до комплексу традиційних ознак селекції слід включити також збереженість телят до відлучення.

Ключові слова: ознаки селекції; українська м'ясна порода; собівартість приросту.

Вступ

Під час створення м'ясного скотарства в Україні селекцію худоби вели за ознаками м'ясної продуктивності тварин – середньодобовим приростом, вираженістю м'ясних форм, масою та якістю туш. Це призвело до зниження його економічної ефективності. На сучасному етапі розведення тварин цієї худоби важливо обґрунтувати основні ознаки продуктивності, що позитивно впливають на ефективність виробництва яловичини від створеної породи.

Основна частина

Рентабельність м'ясного скотарства приблизно на 70 % залежить від собівартості продукції і на 30 % від її виручки [4]. Ця худоба дає тільки один вид продукції – яловичину. Собівартість 1 ц приросту живої маси приплоду до відлучення визначають за формулою (1):

$$\text{Собівартість 1 ц приросту} = \frac{\text{загальні затрати на утримання стада, грн}}{(\text{приріст живої маси теляти} \times \text{кількість відлучених телят})} \quad (1)$$

Головним фактором зменшення собівартості приросту у м'ясному скотарстві є збільшення кількості та приросту живої маси потомків до відлучення і зменшення витрат на утримання основного стада.

Вплив плодючості, молочності й живої маси на собівартість приросту вивчали регресійним аналізом за результатами господарської діяльності племінного заводу української м'ясної породи великої рогатої худоби «Воля» Черкаської області.

Нами доведено, що збереження телят до відлучення (x_2) у 288,5 раза, 23,8 та 37,4 раза більше впливає на собівартість 1 ц приросту живої маси телят ніж жива маса потомків у віці 15 місяців (x_1) та під час відлучення (молочність; x_3) і



вихід телят на 100 корів і нетелей, наявних на початок року (x_1) (формула 2):

$$Y = -0,54x_1 - 20,19x_2 - 0,85x_3 + 0,07x_4 + 2177,76 \quad (2)$$

Іншими авторами [6] встановлено, що від стада корів із живою масою телят на час відлучення 400 фунтів і 90 % ділового виходу приплоду отримують більше прибутку, ніж від стада з 500-фунтовими телятами і 70 % їх збереженням до відлучення. Визначаючи [3] відносний економічний ефект, одержаний під час добору м'ясної худоби за ознаками відтворювання, порівняно з приростом і якістю туш, встановлено, що прибуток від виходу відлучених телят у двічі вищий від рівня приростів і у 20 разів переважає цей показник за якістю туш (рис. 1).

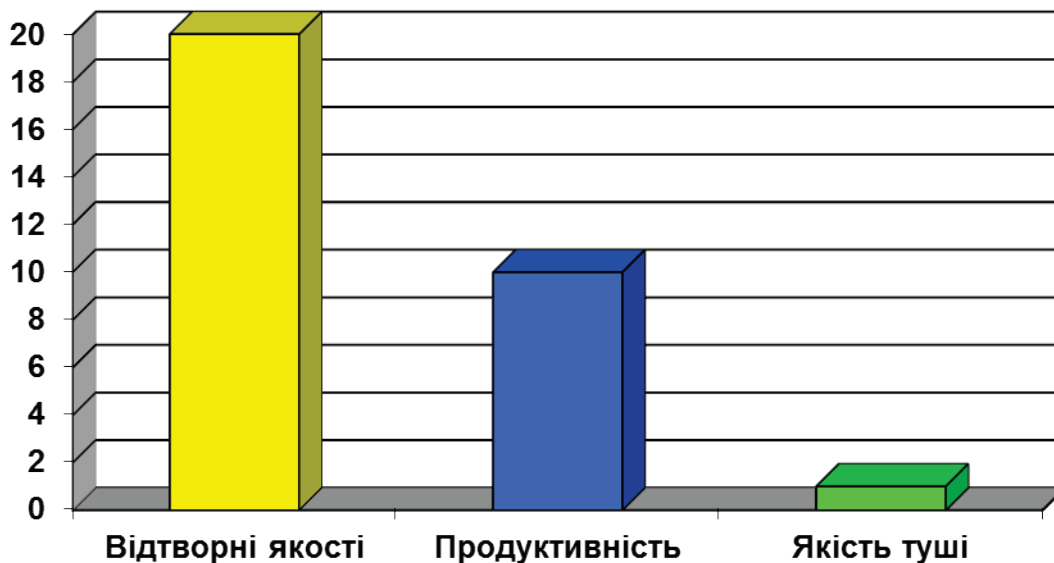


Рис. 1. Прибуток від найбільш важливих ознак селекції м'ясної худоби [3]

У м'ясному скотарстві зниження виходу телят призводить до підвищення їх собівартості (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив виходу телят на їх собівартість у США [5]

| Вихід телят на 100 корів, гол. | Кількість ферм | Кількість телят, гол. | Собівартість одного теляти, дол. |
|--------------------------------|----------------|-----------------------|----------------------------------|
| від 30 до 40 | 1 | 590 | 43,92 |
| від 41 до 50 | 2 | 585 | 49,21 |
| від 51 до 60 | 14 | 11880 | 36,15 |
| від 61 до 70 | 18 | 8020 | 20,88 |
| від 71 до 80 | 22 | 10848 | 28,03 |
| від 81 до 90 | 22 | 9749 | 25,46 |
| від 91 до 100 | 5 | 1695 | 22,15 |
| Всього | 84 | 43367 | 31,95 |

Така залежність собівартості живої маси телят на час відлучення від їх збереження та живої маси у підсисний період пояснюється віднесенням витрат



на утримання основного стада на загальну живу масу потомків під час відлучення, яка залежить від ділового виходу телят та їхньої живої маси під час відлучення. Виходячи з цього, актуальним завданням роботи з худобою м'ясних порід є розроблення методів поліпшення ділового виходу телят, плодючості і молочності самиць, за збереження властивих їм приростів живої маси і досягненого рівня забійного виходу.

Причини за яких від корів не отримують ділових телят, є наступними: 56,8 % – корова не запліднилася (за оптимальних умов повинні завагітніти близько 90 % самиць); 16,4 % – аборти; 11,1 % – мертвонароджені телята; 3,9 % – вроджені аномалії; 11,8 % – нещасні випадки і хвороби [3]. Більш за все діловий вихід телят знижується за рахунок того, що частка корів під час парувального періоду залишаються незаплідненими.

Телята, призначені для вирощування і відгодівлі на м'ясо (чистий вихід телят) реально відображають, наскільки успішно ведуть м'ясне скотарство. Підводячи підсумки, щодо виходу телят в Україні, враховують скільки їх отримано від корів, які отелились, а не від загальної кількості самиць. Це призводить до завищення показників відтворювання. За цього не враховують незапліднених корів і неплідних бугаїв, втрату телят внаслідок абортів. Якщо вести облік виходу телят таким чином, то обманюють самих себе.

Діючою «Інструкцією з бонітування великої рогатої худоби м'ясних порід (2003)» [1] передбачено оцінювання корів за живою масою, екстер'єром, молочністю, відтворювальною здатністю, генотипом з наступним визначенням класу корів за комплексом ознак. Структуру ознак у бонітувальному класі розподіляють наступним чином: молочність – 32 бали; жива маса – 25; генотип (походження) – 21; конституція та екстер'єр – 12; відтворювальна здатність – 10 балів.

Саме здатність корови щорічно давати здорове теля під час відлучення та тривалість продуктивного їх життя і є індикаторами їх пристосованості до екстремальних, або відповідних технологічних умов господарств. Значимість рівня відтворювання для м'ясного скотарства зростає порівняно з молочним у декілька порядків, тому, що це основний фактор виробництва яловичини – одержувати максимальну кількість телят для відгодівлі. Ялова корова, хоча і з видатними показниками живої маси, неефективна для стада, вона просто випадає з виробничого циклу. Тому оцінювання рівня відтворювання корів у м'ясному скотарстві повинне стати першочерговою складовою частиною програм селекції.

З практичної точки зору ефективність відтворювання у м'ясному скотарстві пропонують [2] визначати як чистий (діловий) вихід (%) приплоду під час відлучення на 100 корів і телиць, виділених для відтворювання за формулою (3):

$$\text{Чистий вихід телят} = \frac{\text{Кількість відлученого приплоду, гол.}}{\text{Поголівя корів (телиць), дібраних для відтворювання, гол.}} \times 100 \quad (3)$$

Таке визначення ефективності відтворювання включає низку складових відтворювальної здатності плідників і самиць: відтворювальна здатність самиць



і бугаїв; аборти; кількість новонароджених телят, у т.ч. легкість отелень; збереженість телят до відлучення. Чистий вихід телят – ознака, яка характеризує властивість бугаїв до спаровування, а корів – запліднюватися, народжувати і вирощувати живих телят. Тому, ефективність відтворювання залежить від запліднювальної здатності самиць (корів за 63 доби, телиць – за 45 діб) і сперміїв бугаїв, частки абортів, легкості отелень, збереженості потомків до відлучення. Основні причини зниження чистого виходу телят – це неплідність бугаїв і самиць, аборти та збереженість телят. Їх втрати у період до відлучення змінюються залежно від породи та умов утримання худоби.

Висновки

Собівартість приросту телят у м'ясному скотарстві залежить від їх ділового (чистого) виходу під час відлучення і витрат на утримання поголів'я. Інтенсивне відтворювання самиць стада позитивно впливає на економічну ефективність виробництва яловичини.

Abstract.

Justification of the main selection traits of Ukrainian beef breed has been presented in the article. It has been proved that weaning percentage had higher influence on beef production profitability as compared to average weaning weight and average weight at 15 months. Percent of calves weaned should be considered as a main performance trait of beef farming. Survival from birth till weaning should be included to the complex of selection parameters that improve economical effectiveness of beef production.

Key words: selection traits; Ukrainian beef breed; cost of gain.

References:

1. Інструкція з бонітування великої рогатої худоби м'ясних порід // Ю.Ф. Мельник, В.А. Піщолка, А.М. Литовченко та інші. – К. : 2003, Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». С. 3-24.
2. Лэсли Д.Ф. Генетические основы селекции сельскохозяйственных животных. М.: Колос. 1982. 391 с.
3. Минниш Г. Производство говядины в США: мясное скотоводство // Г. Минниш, Д. Фокс.; пер. с англ. О.В. Мицихи. Под ред. А.В. Черкаева. М.: Агрпромиздат. 1986. 478 с.
4. Угнівенко А.М. Наукові засади відтворювання поголів'я великої рогатої худоби м'ясних порід // А. Угнівенко, Л. Коропець, С. Демчук, Д. Носевич (монографія). – К.: ЦП Компринт, 2017. - 400 с.
5. Черкаев А.В. Технология специализированного мясного скотоводства. М.: Колос, 1975. 288 с.
6. Kirkpatrick F.D. The effect of weaning weight and reproduction on profit // Limousin Journal. 1981. 11, 4, 446-454.

Стаття відправлена: 15.02.2018 р.

© Угнівенко А.М.